

Arran de la mort de Joan Brossa, li he volgut retre homenatge pòstum tot publicant un text pertanyent a un llibre meu inèdit -Retrats. Els mites i els homes- on explico la meua manera de veure una sèrie de personatges que, per una raó o altra, m'han impressionat. No cal dir que el cas de Joan Brossa és, en aquest aspecte, especialment paradigmàtic.

Als meus setze anys, Joan Brossa representava el que jo veia llavors, i no en renego pas ara, com a model d'escriptor, és a dir: un inconformista permanent, un avantguardista posat al dia, un personatge marginal, i a més un defensor de la imaginació amb un sentit constant del joc, d'un món mental obert i insòlit que integrava el cinema, la màgia o la pintura d'avançada en una totalitat coherent, als antípodes de tota pedanteria. Per un cantó, doncs, m'atreïen la radicalitat i per l'altra l'enjogassament del personatge, que m'interessava així tant per la seva obra com per l'actitud davant la vida que s'hi endevinava. I heus aquí que, d'una forma ben natural, però alhora talment com si la realitat participés de la màgia brossiana, es van donar les circumstàncies perquè el pogués conèixer i tractar. Tot va esdevenir-se a través del pintor Alfons Borrell, amic dels meus pares i llavors acabat de descobrir per Brossa, que l'integrà en el cercle d'artistes de la galeria Joan Prats.

Joan Brossa: del mite a l'home

Josep Maria Ripoll

Mitjançant en Borrell, doncs, primer el conegueren els pares i després jo, la tarda que vaig adreçar-me al seu estudi, tot just amb setze anys, per tenir-hi una xerrada.

Podria intentar descriure el muntacàrregues que em conduí a un sobreàtic ja cèlebre del carrer Balmes, o el proverbial desordre del petit estudi, ple sobretot, em va semblar, de piles de

diaris vells, o l'aspecte deixat i sense afaitar característic del personatge; però tot això ja m'ho esperava, i s'avenia perfectament amb referències prèvies o fotografies publicades. Em va sobtar més, en canvi, la naturalitat amb què Brossa em va rebre, sense cap èmfasi ni paternalisme, fet que va propiciar que la conversa fluís de la forma més planera possible.

A mesura que Barcelona s'anava enfosquant de mica en mica, van anar sorgint els motius recurrents vinculats al món brossià, des de Frègoli fins a Dau al Set, combinats amb desmitificacions prou contundents: per exemple, la del diari "Avui", que llavors començava -"aquí tot ho justifiquem pel fet que estigui escrit en català"-, o la de la "nova cançó", encara en aquest moment d'èxit massiu -un cantant, segons en Brossa, li havia anat a dir que volia musicar poemes seus, i

ell va contestar-li que li agradava Wagner i que no li vinguessin amb històries. En servo, doncs, un primer record d'una cordialitat i una franquesa absolutes, que van fer-me assequible el qui per a mi havia estat fins aleshores un mite lluny del meu abast. Als

seixanta anys, Joan Brossa havia aollit un adolescent tímid, i que el prenia com a model -en ingenus textos primencs, que vaig gosar ensenyar-li, amb la seva desimboltura habitual.

Més endavant vaig tenir ocasió de celebrar altres trobades amb en Brossa, gairebé sempre sopars a casa dels pares. El recordo explicant-nos amb fervor les truculentes històries narrades a Freaks o a "Garras

**JOIERIA
SENSERRICH**

de Teresa Senserrich
CASA FUNDADA EN 1882

Sant Quirze, 17 • Tel. 93 725 75 96
08201 SABADELL

JA COMERCIAL
ALEMANY

CENTRE DE JARDINERIA,
AGRICULTURA i FORESTAL
Tallers i serveis postvenda

Ctra. Barcelona, 22-26
Tel. 93 725 63 95
SABADELL

Interiors

"tot un estil"

**MOBLE DISSENY
I DECORACIÓ**

Sant Cugat, 11 - SABADELL

humanas" de Tod Browning, assegurant-nos que ens duria a casa d'en Tàpies a veure films de Douglas Fairbanks –cosa que no va passar- o dient-me, a mi en concret, que em deixaria un llibre, que calia que li cuidés molt bé –no va caldre, perquè el fet tampoc no es produí-, que demostrava, ni més ni menys, que Jesucrist mai no havia existit. Una part imprescindible d'aquestes records la conformen uns deliciosos jocs de prestidigitació com a colofó, a molt altes hores de la nit, d'alguna trobada en el seu punt d'enjogassament més dolç. També hi havia, és clar, les filies i les fòbies: desmitificacions brutals de Núria Espert –segons Brossa, una dona modèlica, perquè demostrava tot allò que una actriu no havia de fer mai-, d'Espriu –tètric i vestit amb tons foscos-, de Viladecans –"Viladepans, perquè sempre pinta pans"- o, la més sorprenent, la de Foix en tant que botiguer preocupat per la caixa i personatge socialment reaccionari –deixant de banda, doncs, el Foix poeta a qui Brossa sempre ha admirat tant. A l'altre plat de la balança, eren recurrents els elogis de cineastes nord-americans com Martin Scorsese –per "El rey de la comedia"-, "millor que "La diligència" de John Ford", o per "El último vals", "i això que no m'agrada el rock"-, o com l'il·lustre desconegut Monte Hellman –per "Carretera asfaltada en dos direcciones", film del qual Brossa adora sobretot la imatge final, que es va alentint fins a cremar-se. Van haver-hi també sopars compartits amb més gent, com aquell amb l'Alfons Borrell en què tots vam intentar, sense èxit, que la taula s'aixequés mitjançant poders parapsicològics; o un altre, amb tota una colla de sabadellencs i en un restaurant més o menys de pagès, en què jugàrem a endevinar títols de pel·lícules i en

Brossa compongué un excel·lent Quasimodo, amb una pilota a l'esquena imitant una gepa. Enjogassat, iconoclasta, sorneguer i sense manies, era però també capaç d'una certa tendresa quan es referia als amics malalts –Llorens Artigas o Sebastià Gasch, a les portes de la mort- o fins i tot quan imitava la veu i les onomatopeies característiques de Joan Miró. En tot cas, tots aquests records se sobreposen fins a constituir un acolorit festival brossià en la intimitat a través dels anys.

Però el temps, ja se sap, passa, i els sopars i les trobades amb aquest poeta radical i iconoclasta, alhora que casolà i abastable, es van espaiar cada cop més fins a acabar-se. Durant un temps vaig coincidir-hi a la Filmoteca de Barcelona, veient tant aviat un Murnau com un Coppola, o un Eisenstein com un Rohmer –o aquell dia que vaig anar-lo a buscar a l'estudi perquè feien "Otto e mezzo" presentada per Fellini en persona; però cada vegada l'he vist anar més a la seva, procurant passar desapercebut i dirigint-se de seguida al seu seient habitual, que es contraria si li prenen. Continua essent, però, tot i una fama progressiva deguda sobretot als poemes visuals –aquells que no cal traduir i que entren de ple en el mercat del món de l'art-, el mateix personatge despenjat de sempre, d'aspecte entre menestral i esotèric, fidel a si mateix en les actituds i als antípodes de tota sofisticació; continua sens dubte demanant a tot arreu on va a sopar o us ferrats amb patates fregides; continua en el seu món imaginatiu intocable, on el cinema és una prolongació de la màgia –de Mèlies a Spielberg- i on el transformista Frègoli i els autòmats del Tibidabo conviuen amb Tàpies i

Miró, perquè l'art d'avantguarda s'apropa a l'espectacle total somniat per Wagner; continua imaginant telons que s'apugen i s'abaixen –el seu pare, a qui quasi no va conèixer, havia fet de tramoista-, espectacles de strip-tease i universos fets de paraules com objectes i d'objectes com paraules; i, per descomptat, continua desmitificant tantes i tantes coses que no li agraden i mitificant les que li han agradat tota la vida. No acabarem de saber mai si s'avança sempre al seu temps o bé si queda depassat per les circumstàncies, però, sigui com vulgui, resta fidel a unes poques obsessions amb una tossuderia que bé podria qualificar-se d'exemplar. Joan Brossa, inconformista mític per a un adolescent que el va veure com a amic, conservador eloqüent i prestidigitador de matinalda, és aquell home, tan senzill i descurat com agut i sagaç, que busca quasi d'incògnit el seient de sempre a la Filmoteca. I jo, si algun dia me'l trobo, me'l miro de lluny i torno a ser l'adolescent que el mitificava i el prenia com a model, talment com si ells anys no haguessin passat i la realitat encara em pogués semblar màgica.

UNTE ECTE
GALERIA D'ART

Pedregar, 10
Telèfon 93 726 51 22
08202 SABADELL

CIABARRO
ART

Rambla de Sabadell, 82 • SABADELL
Telèfon 93 726 57 85

GALERIA **ROVIRA**

Sant Pere, 22 • Tel. 93 726 19 59
SABADELL